

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DTS/91/C95/3824	5 augustus 1991

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 29/91)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

— | Kolonel der Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3824, d.d. 5 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
29/91

(Afgesloten 051300A AUG 1991)

Federale overheden

De bemiddelingspoging van de EG-trojka, vooraf door voorzitter Van den Broek omschreven als de laatste kans om Joegoslavië voor een burgeroorlog te behoeden, is afgelopen weekeinde mislukt. De verantwoordelijkheid hiervoor werd voornamelijk bij Servië gelegd, dat zich tegen iedere vorm van buitenlandse militaire presentie in Joegoslavië verklaarde, evenals tegen de uitbreiding van de activiteiten van buitenlandse waarnemers tot de gevechtshaarden in Kroatië. Hiermee lijkt iedere vorm van buitenlandse interventie in Joegoslavië met goedkeuring van alle betrokken partijen vooralsnog onmogelijk geworden.

Dit weekeinde heeft het federale presidium een nieuw staakt-het-vuren voor Kroatië bevolen als, wat werd genoemd, een eerste stap op weg naar een politieke dialoog tussen de strijdende partijen. Het gebod een onmiddellijke stopzetting van alle gevechten en alle acties die de veiligheid van de burgerbevolking bedreigen. De gewapende groepen in Kroatië moeten zich uit elkaars schootsveld terugtrekken. Op de naleving van de wapenstilstand zou worden toegezien door een commissie die zou worden samengesteld uit functionarissen van het federale ministerie van Binnenlandse Zaken en de ministeries van Binnenlandse Zaken van de republieken Slovenië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië. Als voorzitter van deze commissie zou optreden het presidiumlid van Montenegro, Kostic.

Uit de formulering blijkt dat het hier om een enigszins gemodificeerde versie gaat van het vorige week aan Kroatië gedane voorstel voor een staakt-het-vuren. De wijzigingen lijken echter van ondergeschikte aard, zoals het betrekken van Sloveense functionarissen bij de wapenstilstandscommissie, hetgeen overigens wel een nieuwe aanwijzing vormt voor de terughoudende opstelling van Slovenië in het Servisch-Kroatische conflict. Kroatië had afgelopen week al bezwaar gemaakt tegen een aantal elementen uit het voorstel, zoals het voorzitterschap van Kostic, die zich met betrekking tot de Servisch-Kroatische gevechten sterk anti-Kroatisch heeft uitgelaten. Naar verwachting zal Kroatië opnieuw de beschikking van het presidium afwijzen, hetgeen ook kan worden afgeleid uit het feit dat de Kroatische presidiumvoorzitter Mesic ertegen heeft gestemd.

Het verschil met vorige week is echter dat het presidiumbesluit ditmaal in de vorm van een bevel is gegoten. Een weigering van Kroatische zijde om de wapenstilstandscommissie toe te laten kan tot gevolg hebben dat het presidium, de formele opperbevelhebber van de reguliere strijdkrachten (JNA), zal besluiten tot militaire actie om een staakt-het-vuren op te leggen. Dit zou naar verwachting leiden tot een grootschalig treffen tussen de JNA en Kroatische eenheden (KNG), en verder overleg omtrent een politieke regeling van het Kroatisch-Servische conflict onmogelijk maken.

Kroatië

Het afgelopen weekeinde is wederom gekenmerkt door hevige gevechten tussen Kroaten en Serviërs, die (met name in het dorp Dalj) tientallen slachtoffers hebben geëist. Onder invloed van deze gevechten, die opnieuw hebben aangetoond dat de KNG niet voldoende is toegerust om effectief weerstand te bieden aan de

Servische militanten, en de mislukking van het Europese initiatief, heeft de Kroatische regering haar pogingen om het conflict te internationaliseren geïntensiveerd. Zij heeft nu aandacht gevraagd van de CVSE en de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties voor het Kroatische probleem.

Het Servische lid van het presidium, Jovic, heeft afgelopen weekeinde geëist dat alle Kroatische gewapende organen zich terugtrekken uit de door Serviërs gedomineerde streken in Kroatië. Tevens eiste hij dat Kroatië zou instemmen met de afscheiding van deze gebieden. Dit onderstreept dat Servië niet bereid is de Kroatische soevereiniteit binnen de huidige grenzen te erkennen en illustreert het streven van de Servische politieke leiding naar de vorming van een Groot-Servische staat. De Servische eisen maken een politiek akkoord over een staakt-het-vuren in Kroatië vrijwel onmogelijk.

De afgelopen dagen is de samenstelling van de Kroatische regering ingrijpend veranderd. Het effect van deze mutaties is echter niet duidelijk. Zij vormen mogelijk een poging om het maatschappelijk draagvlak van de regering te vergroten en houden verband met beschuldigingen dat de belangrijke beslissingen in Kroatië tot dusverre in feite werden genomen door de adviesraad van president Tudjman. Hoewel de partij van Tudjman de absolute meerderheid in het Kroatische parlement bezit, zijn nu alle in het parlement vertegenwoordigde partijen in het kabinet opgenomen. Daarbij lijken, zoals eerder reeds gemeld, de radicaal-nationalistische ministers over het algemeen vervangen door gematigde personen. Hierbij dient evenwel te worden opgemerkt dat, in tegenstelling tot eerdere meldingen, de nieuwe Kroatische ministers van Binnenlandse Zaken en Defensie wel degelijk opnieuw tot de partij van Tudjman behoren. Overigens heeft uit protest tegen de gang van zaken een aantal parlementariërs uit het door Servische agressie bedreigde Oost-Kroatië de zitting verlaten. Dit wijst erop dat de politieke onenigheid in Kroatië, ondanks de totstandkoming van een kabinet van nationale eenheid, eerder is toe- dan afgenomen.

Het parlement heeft een resolutie aangenomen die Servië beschuldigt van schendingen van de Kroatische soevereiniteit. Daarom werd de nieuwe regering opgedragen alle noodzakelijke maatregelen te treffen voor de verdediging van Kroatië, de controle over de door Serviërs gedomineerde streken zo snel mogelijk te herstellen en de invulling van de onafhankelijkheid te versnellen. Dit alles, en met name het laatste punt dat een directe schending van de akkoorden van Brioni zou inhouden, geeft aan dat de Kroatische volksvertegenwoordiging de mening is toegedaan dat een totale oorlog met Servië onvermijdelijk is geworden.

Bij deze gang van zaken zijn twee ontwikkelingen opmerkelijk. In het parlement was een resolutie voorgesteld die de JNA in Kroatië zou bestempelen als een bezettingsmacht. In de definitieve tekst wordt echter slechts gesteld dat delen van de JNA zich als een bezettingsmacht opstellen. Vermeldenswaard is ook dat de commandant van de KNG, de voormalige Kroatische minister van Defensie Spegelj, dit weekeinde ontslagen is. Als reden werden gezondheidsproblemen opgegeven, maar dit lijkt, mede gezien het feit dat Spegelj pas vorige maand benoemd is, twijfelachtig. Vele andere factoren kunnen een rol hebben gespeeld. Het ontslag kan verband houden met het feit dat Spegelj tot de radicale stroming in de Kroatische politiek behoort, danwel met het teleurstellende militaire optreden van de KNG. Ook is wellicht van belang dat Spegelj het afgelopen jaar voor zijn betrokkenheid bij de opbouw van een Kroatische krijgsmacht door de JNA scherp is veroordeeld. Tegen hem loopt nog steeds een arrestatiebevel. Zijn ontslag zou derhalve ook een gebaar kunnen zijn van Kroatië in de richting van de JNA, en erop kunnen wijzen dat Kroatië ernaar streeft de relatie met de JNA te verbeteren.

Kroatische autoriteiten hebben het afgelopen weekeinde gemeld dat de vorige week door Serviërs veroverde stad Kostajnica door de KNG is heroverd. Dit bericht is in zoverre opmerkelijk dat in dit geval blijkbaar geen sprake is geweest van een reactie van de JNA op het optreden van de KNG. Dit zou erop kunnen duiden dat Kroatische meldingen over een pro-Servische opstelling van de JNA inderdaad slechts op delen van de JNA betrekking hebben, of dat de JNA niet onder alle omstandigheden in de strijd de kant van de Servische militanten kiest.

Slovenië

De terugtrekking van de JNA uit Slovenië lijkt volgens plan voortgang te vinden. Er zijn echter aanwijzingen dat de JNA daarbij praktische problemen ondervindt, onder meer als gevolg van de slechte staat van veel voertuigen en het feit dat niet voldoende chauffeurs beschikbaar zijn voor deze voertuigen. Dit laatste kan weer een bevestiging vormen van eerdere berichten over desertie uit de JNA. Het kan ook verband houden met het ontslag van Sloveense dienstplichtigen uit de JNA. Dit ontslag zou volgens JNA-bevelhebbers ter plaatse uiterlijk 15 augustus worden voltooid, maar zich in de praktijk veel sneller voltrekken.

In tenminste één geval hebben melding gemaakt van een groot JNA-konvooi onder begeleiding van de Kroatische politie. Hoewel onzeker is of dit uit Slovenië afkomstig materieel betreft, geeft deze melding toch aan dat eerdere speculaties omtrent mogelijke Kroatische pogingen om de transit van de JNA door Kroatië te verhinderen, in de praktijk waarschijnlijk niet bewaarheid zullen worden. Zeker indien Kroatië probeert de relatie met de JNA te verbeteren, is een actief militair optreden tegen JNA-konvooiën onwaarschijnlijk, tenzij de betreffende eenheden bij de gevechten in Kroatië zouden worden betrokken.

Slovenië heeft overigens nog steeds niet voldaan aan alle bij het akkoord van Brioni gestelde voorwaarden. Er zijn aanwijzingen dat de Sloveense strijdkrachten grote op de JNA veroverde voorraden slechts geleidelijk teruggeven, kennelijk om er zeker van te zijn dat deze voorraden niet bij een eventuele nieuwe JNA-aanval worden gebruikt. Anderzijds lijkt in Slovenië steeds minder met een dergelijke aanval rekening te worden gehouden. hebben melding gemaakt van eenheden die reeds waren gedemobiliseerd tot 5% van hun oorlogsterkte.

Afgelopen weekeinde hebben bomaanslagen plaatsgevonden op de stroomtoevoer naar de kerncentrale Krsko in Slovenië. Deze houden wellicht verband met dreigementen van extremistische Servische groeperingen. Hoewel de bomaanslagen slechts geringe schade hebben aangericht, wijzen de acties erop dat van Servische erkenning van de Sloveense onafhankelijkheid nog geenszins sprake is en rekening gehouden moet worden met nieuwe pogingen tot destabilisering van de Sloveense economie.

Bosnië-Herzegovina

Afgelopen weekeinde heeft een groep Serviërs de televisiezender van de hoofdstad van Bosnië-Herzegovina, Sarajevo, bezet en, kennelijk met deskundige hulp, programma's van de Servische staatsomroep heeft uitgezonden. Deze actie, die werd uitgevoerd uit protest tegen de zogeheten anti-Servische koers van de Bosnische televisie, onderstreept de grote kans op een uitbreiding van de tegenstellingen tussen Serviërs en Kroaten naar Bosnië-Herzegovina.

Conclusie/vooruitzicht

De jongste bemiddelingspoging van de EG in de Joegoslavische tegenstellingen is mislukt, kennelijk vooral als gevolg van Servische bezwaren tegen een buitenlandse betrokkenheid bij het conflict. De nieuwe Servische eisen met betrekking tot de door Serviërs gedomineerde gebieden in Kroatië maken een politiek akkoord over een staakt-het-vuren vrijwel onmogelijk. Kroatië doet pogingen het conflict te internationaliseren. Het nieuwe Kroatische bewind lijkt ervan uit te gaan dat een totale oorlog met Servië onvermijdelijk is, maar tegelijkertijd te streven naar een normalisering van de relatie met de JNA. Het is denkbaar dat de door Servië gedomineerde federale autoriteiten op korte termijn zullen besluiten tot militair optreden tegen Kroatië, nu ook het bevel tot een staakt-het-vuren naar verwachting op niets zal uitlopen.

De spanning in Slovenië neemt steeds verder af. De onafhankelijkheid van deze republiek is echter nog geen voldongen feit. Het Servische streven naar een Groot-Servische staat maakt een uitbreiding van het etnische conflict in Kroatië naar Bosnië-Herzegovina steeds waarschijnlijker.